
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opplagelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalsklippe. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: Fra Dantes visjoner. — „Ingen kan tjene to herrer“. — Biskopene i middelalderens Oslo. — Sogneprest Lamotte. — „Konkordater i nyere tid“. — Varia.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO — TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

Fra Dantes visjoner.

.... Jeg fører inn til staden, full av jammer,
jeg fører inn til evig kval og møyen,
jeg fører inn til de fortaptes flammer

Verop og sukk og hulken, klager ville,
gjenlød fra den stjernelese himmel,
så jeg fornam min gråt på kinnen trille.
Forferdelige tunger, selsom stimmel
av vredesskrik, ord, hvori sorgen bever,
og hendes slag og hese stemmers orimmel
en tummel vakte, der bestandig søver
rundt i den evig mørke luft der inne,
som sandet når en hvirvelvind sig hever.

Med skrekk mitt hode disse lyd omvinde,
ti spør jeg: Hvad Mester, kan det være?
Hvo er de folk, hvem slike smerter binde?
Og han til mig: „Slik ussel lodd må bære
de hedengangnes ynkelige sjeler,

der levet uten skam og uten ære.
Hos englene som hverken vilde knele
trofast for Gud, ei heller pakten brøde,
men stode for sig selv, hos dem de dvele.

Med avsky himlene dem fra sig skjøde,
og helveds dyp mottok ei deres skare,
ti synden heder fikk ved dem å møte.”
Og jeg: si mester! hvilke byrder svare
betyngte dem, at de så mektig klage?
Han svarte: „Rort jeg skal dig alt forklare.
De har nok ikke dødens håp tilbake.
og deres liv så blindt er og så bange,
at nidsk all annen lodd de efterjage.

Ry går ei mer i verden om de mange,
rettferdighet og medynk dem foraktet,
tal ei om dem, sku blott, og la oss gange.”

(Helvede, III. sang. Efter Molbech)

„Ingen kan tjene to herrer“.

... Ingen kan tjene to herrer, ti han vil enten hate den ene og elske den annen, eller han vil akte den ene og forakte den annen. I kan ikke tjene Gud og mammon. Derfor sier jeg eder: vær ikke bekymret for eders legeme, hvad I skal iføre eder. Mon ikke livet er mere enn maten, og legemet mere enn klærne? Se til himmelens fugler: de sår ikke, de høster ikke, de samler ikke i lader, og eders himmelske fader føder dem. Mon ikke I er meget mere enn disse? Men hvem av eder kan med sin bekymring legge en alen til sin høide? Og hvorfor bekymrer I eder for klærne? Betrakt markens liljer, hvorledes de vokser, de arbeider ikke, og de spinner ikke. Men jeg sier eder at enn ikke Salomon i all sin herlighet var klædt som en av disse. Men når Gud således klær markens gress, som idag er, og imorgen kastes i ovnen, hvor meget mere da eder, I lite troende? Vær derfor ikke bekymret og si ikke: hvad skal vi spise eller hvad skal vi drikke eller hvormed skal vi klæ oss? Ti alt dette søker hedningene, men eders Fader vet at I trenger til alle disse ting. Søk derfor først Guds rike og Hans rettferdighet og da skal I få alt dette tilgitt. (Mt. VI. 24—34).

«Hvis nogen tørster, komme han til mig og drikke . . . den som drikker av det vann jeg vil gi ham, skal i evighet ikke tørste, og det skal bli i ham en kilde som velder op til et evig liv.»

De sanne livskilder finnes hos mennesker, de være paver, presidenter eller fattige kroppsarbeidere, bare for så vidt disse lever av Ham, som disse livskilder er gått ut fra, Kristus.

Kristus lever videre i sitt Evangelium, i sin Kirke. Hverken paver eller herskere er absolutt sett menneskehetens største personligheter eller dens største velgjørere; men de som efter beste evne tjener, freidig og glad, i alle livsforhold den ene mesternes Mester, Gud. Det er dem som fører de sanne livskilder ut i samfunnet, og ignen annen opfatning av personlighet og storhet stemmer overens med alle menneskers verdighet, alle menneskers endelige likeberettigelse. Sannheten er lik for alle. Sannheten er derfor også opmuntrende og trøstende for enhver. En som lever efter sannheten og for sannheten har et åpent og ærlig øie både for sine egne og andres småligheter og feil, og er overfor begge overbærende — uten å være eftergivende, især overfor sig selv.

Verdens Herre er sannheten, og Han alene er vår tjeneste verd.

«Ingen kan tjene to herrer». Selv de som sier sig å være blottet for religiøst liv og følelse bruker av og til disse Evangeliets ord, som er blitt til et ordsprog. De anvender det, uten å ane dets virkelige og helt igjennem religiøse innhold. De bruker det i egoismens tjeneste.

«Ingen kan tjene to herrer.» Tidlig eller sent vil den ene herre gi en befaling som står i motsetning til den annens. Da må der velges: enten den ene eller den annen. Dette gjelder «Herrer», men det gjelder om mulig enda oftere anskuelser, som søker innpass i vårt liv. Vårt menneskelige liv kan ikke være behersket av to parallellt løpende meninger. En god dag vil vi opdage at den ene kommer i konflikt med den annen, hvis ikke den ene underordner sig den annen. Ved alvorlig eftertanke vil det så vise sig at tilslutt hele vårt liv influeres av to makter: «Gud og Mammon».

«Gud og Mammon» det er de to store rivaler som kjemper mot hverandre om førsteplassen i vårt hjerte.

Etymologien til ordet «Mammon» er usikker, men det kan ikke være tvil om at dette ord her er brukt som en personifikasjon av «Rikdom», ja vi tør nok si «Eiendom».

Lengselen efter rikdom og eiendom er en av de største skranker som skiller oss fra Gud; en hindring som finnes selv hos dem som i virkeligheten ingenting eier.

«Ingen kan tjene to Herrer», «Gud og Mammon», ti Gud er den alltid friske kilde til alt godt, mens Mammon er roten til alt ondt. Det var vel med henblikk på den ovenfor gjengitte passus av Evangeliet at Paulus skrev til Timoteus: «Har vi derfor føde og klær, skal vi være fornøiet med det. Ti de som vil bli rike, faller i fristelser og i djevelens snarer og i mange unyttige og skadelige begjæringer, som styrter menneskene i undergang og fordervelse. Ti pengegjerrigheten er roten til alt ondt, og av lyst til den er mange faret vill fra troen . . .» Og i sitt brev til kolossenserne kaller han pengebegjærligheten den rene «avgudsdyrkelse».

Vi kristne bekjenner alle, især med munnen, Gud som vår eneste Herre, vi synger så ofte:

«Jesus, dig jeg elsker ene» og

«Min hele sjel jeg vier dig» o. s. v.

Neppe har vi sunget slik, ordene gjenlyder enda i våre øren og vårt sinn, før vi viser ved våre gjerninger at vi hverken elsker *Ham alene* eller har viet Ham «*hele sjelen*». Våre handlinger viser sig å være en maskert parodi på våre ord. Mange kan kanskje undskyldes med at de gjør det ubevisst, tankeløst. Men er denne ubevissthet, denne tankeløshet, ikke ofte en følge av en sløv samvittighet og derfor syndig?

I de fleste hjerter er det reist to altre: et til ære for den sanne Gud og et til ære for Mammon. De erklærer sig for den høieste Mesters tjenere og på samme tid er de slaver av en annen stormakt: pengemakten. Det er ikke bare dem som er velstillet, men også fattige som er falt som offer for det «edle» metalls despotiske krav og sørgelige følger, de første ved å forvalte det, de siste ved å begjære det.

Men, for ikke å tale om andre, må da en familiefar av omsorg for sin familie ikke samle sig visse midler, også penger for fremtiden?

Jo, hvert menneske er, som «sin egen lykkes smed», forpliktet til å ta hensyn til fremtiden, dog uten å gjøre sig bekymringer oms om han ene og alene var overlatt til sine egne krefter, som om der ikke fantes en høyere makt, et høyere forsyn, som om der ikke fantes en Far i himmelen.

Det som forbydes oss som kristne er, at vi blir så pengelystne, at vi har slike bekymringer, at derved sjelens fred blir ødelagt og tilliden til Gud rokket.

«Å tjene to Herrer» er ensbetydende med ikke å tjene nogen herre, og man er nødt til uavlatelig enten å motsi den ene eller den annen, og på den måte kan ingen av de to tilfredsstilles.

En Herre må vi imidlertid tjene. Måtte denne ikke være Mammon, despoten, men Gud, ti å tjene ham er i virkeligheten ikke å *tjene*, men å *herske*: å herske over sig selv, herske over sine instinkter og lidenskaper, herske over verden.

«Ingen kan tjene to herrer.» Vi må treffe valget . . .

BISKOPENE I MIDDELALDERENS OSLO

Et lite omriss av Oslo bispestols politiske historie.

Av ELLEN FAABERG.

III.

Biskop Gunnar gikk av som biskop i 1483 antagelig av alderdomssvakhet, og blev etterfulgt av nordmannen Niels Kalib, som hadde studert i Rostock og tatt baccalaureus graden der. Noen sterk stilling har han ikke hatt, da bikop Karl Sigurdsson av Hamar sitter som høvedsmann på Akershus i hans biskopstid. Det har sikkert ikke vært behagelig for biskop Niels å ha sin embedsbror sittende som sin overordnede på Akershus festning.

Herlog Korning, 1489—1505, blir efter biskop Niels død providert av paven. Som sine to forgjengere var også han nordmann. Han var driftig og foretagsom, rettsindig og pliktopfyllende, og deltok i alle politiske begivenheter som fant sted i Norge i hans tid. Fra nu av flytter det egentlige centrum mere og mere fra bispegården og domkirken til Akershus.

De tre siste biskoper i den katolske tid er danske alle tre. Det er ingen tilfeldighet, men skyldes bevisst politikk fra kongens side. Domkapitlet valgte en nordmann ved navn Torkill til biskop Herlogs eftermann, og både paven og erkebiskopen bekreftet valget, men kong Hans fikk paven til å omstøte valget, og Anders Mus blev valgt. Han kom til Oslo i 1506 i hertug

Christierns følge, og Torkill rømte til Sverige hvor han blev godt mottatt.

Anders Mus stod sig godt med hertug Christiern og var hans rådgiver og medhjelper. Han stod endog på hans side når det gjaldt en sånn ukirkelig handling som fengslingen av biskop Karl av Hamar. I bispegården i Oslo satt biskop Karl fengslet en tid, og her døde han antagelig i 1511. Anders Mus søkte i alt å være Christiern II's lydige tjener og stod i høi gunst hos kongen. Han var dog helt ute av stand til å handle på egen hånd, og hans stilling som biskop blev meget vanskelig, især efter at Hans Mule blev høvedsmann på Akershus. Hans Mule, som siden blev biskopens bitreste fiende, satte sig som mål å fordrive Anders Mus fra Oslo bispestol for selv å bli biskop. Han yppet også strid med andre geistlige, således med erkebiskop Erik Walkendorf.

I 1521 får han tvunget den gamle biskop Anders til «godvillig» å opgi sitt embede, og tvinger domkapitlet til å velge sig til bikop, samtidig som han fortsetter med å være høvedsmann på Akershus. Da Christiern er flyktet fra sine riker, reiser Anders Mus atter hodet og tilbakekaller sin avståelse med den begrunnelse at

den var påtvunget ham. Han appellerer til paven som helt tar parti for ham og gjeninnsetter ham i hans embede. Men Hans Mule gir sig ikke så lett, og med vold får han Anders Mus til å resignere på nytt. Kongen tar sig av saken og opfordrer erkebiskopen til å utnevne Hans Mule til biskop. På herredsdagen i Bergen i august 1523, hvor Fredrik I. høitidelig blir valgt til konge, utnevnes endelig Hans Mule til biskop. Men stor glede fikk han ikke av det. Allerede høsten samme år forliser han ved Skagen. Han er den minst kirkelige av alle de biskoper som har sittet på Oslo bispestol. Dansken Hans Ræv var den siste katolske biskop i Oslo. Han hadde studert i utlandet og var Baccalaureus ut utriusque juris (både i den romerske og kanoniske rett). Senere blev han sekretær hos erkebiskop Erik Walkendorf, blev kannikk i Nidaros og forestod sammen med erkebiskop Olav Engelbriktsson trykningen av Missalet og en del liturgiske skrifter. Som biskop optrådte han meget forsiktig, og var tilsynelatende tilhenger av erkebiskopens politikk.

Da Christiern kom til Norge for å vinne sitt land tilbake, stillet biskop Hans sig på Christierns side. Det var kirkelige motiver som drev ham, de samme motiver som besjelet erkebiskop Olav og biskop Magnus av Hamar til å ta parti mot den luthersksinnede kong Fredrik og hans sønn Christian. Da forsøket mislyktes og Christiern blev ført ned til Danmark som fange, ilte Hans Ræv også ditned og underkastet sig fullstendig. Han fikk tilgivelse, ja, han blev endog medlem av den kommisjon som skulde lede opgjøret med dem som hadde tatt Christiern II's parti. Fra nu av er han bare å betrakte som en kongelig kommissær. Under grevefeiden tar Hans Ræv parti for Christiern III, men forsøker å oprettholde en vennskapelig forbindelse med erkebiskopen. Men hans politikk bragte ham imidlertid i motsetning til erkebiskopen som også holdt ham fengslet et halvt års tid. Da Christiern III er blitt seierherre, begir Hans Ræv sig til Danmark og legger sin skjebne i kongens hender. Her slutter han sig av beregning til den nye lære, men til Oslo blir han foreløpig ikke sendt, da kongen visstnok ikke helt stolte på ham. I flere år stod Oslo og Hamar bispedømmer uten lutherske superintendenter, men i 1541 blir Hans Ræv utnevnt til den første superintendent i Oslo. Han døde i 1545. Oslo bispestols saga var forbi.

Reformasjonen var kommet, og med den en voldsom tilbakegang for Oslo, og den varer næsten et par menneskealdre. Kirken hadde alltid vært en solid grunnmur for byens liv og beståen i det hele. Nedrevne og forfalne kirke- og klosterbygninger preget

byen og var et vidnesbyrd om det almindelige forfall. Inntektene av kirkegodset kom ikke lenger byen selv til gode, men blev sendt ned til Danmrk. Det finnes ikke engang det minste tegn i Oslo til en tilslutning til den nye lære. Reformasjonen var en fullstendig politisk og økonomisk begivenhet som ingenting har med religion å gjøre, det var som byen med kirken og dens menn hadde mistet sitt liv, og i den tid som fulgte var Oslo en fullstendig død by.

Sogneprest Lamotte.

«Kan få ringe».

Vår sogneprest hadde endelig fått sitt lenge nærde ønske om en «virkelig» kirkeklokke opfylt. Dagens høidepunkt var for ham Angelus-ringningen; for da trakk han selv i klokkestrengen, men om søndagen skulde skolebarna få lov å overta det ærefulle hverv.

Den første søndag oplevde man da det største slagsmål som noensinne har funnet sted mellom Frankrike og Schweiz. Alle vilde henge i klokketauet. Barna puffed til hverandre, noen drog en vei, andre skubbet den motsatte. Der blev sparket og spent, kløpet og bitt, og klokken, den stakkars mishandlede klokke, drønnet med uregelmessige slag. Det var en katastrofe.

Derfor satt alle barna på kirkebenken den søndag med forslåtte ansikter, og gjennempylede lemmer, og klærne deres var revet i stykker. Under benken veksledes der fremdeles med spark, og efter messen fortsatte slagsmålet, til mødrene la sig imellem og skilte slåsskjempene ad. Den forsonende avslutning besørget pappaernes general-tromming på sine poders opdragelsesplatå.

Regentinnen fløi fra den ene til den annen fullstendig oprørt og bad om nåde for sine yndlinger, og fikk endelig en genial idé. Hver måned skulde de som hadde vært de snildeste og flinkeste på skolen få besørge ringningen, og i fire søndager skulde så disse alene få trekke i klokkestrengen.

Alle var begeistret, og begge landsbyer kom i oprør. Hvem skulde bli de første? En fransk eller en schweizisk skolegutt? Foreldrene var likeså ærgjerrige som sine barn og ansporet sig av alle krefter. Ved slutningen av den første måned viste det sig at det var en fransk og en schweizisk gutt som blev de utvalgte. De kom til sognepresten og viste ham triumferende sin meldebok med: «Kan få ringe».

Dette «Kan få ringe» gjorde dem begge til helter. Nu visste jo begge landsbyer at disse to den siste måned hadde vært de snildeste og flinkeste på skolen. Og så alvorlig tok foreldrene det, at mangen en mor mente at hennes barn hadde gjort skam på henne fordi han ikke kom til å ringe.

Men regentinnen var likeså klok som hun var god. Hun roste arbeidet mere enn evnene og la mere vekt på umaken og fliden enn på et strålende resultat.

Allikevel fantes det mange som aldri kom til å ringe.

En av dem var en liten seksåring, sønn av en seterkone. Han så ut som han bare var tre år, munnen stod alltid åpen på ham, og han talte et utydelig schweizertysk. Alltid hadde han en skitten nese og våte øine og var ellers også av et fuktig temperament, ja, i den grad at ingen kunde utholde å sitte ved siden av ham. Skjønt han naturligvis fikk ris etter hver katastrofe, hjalp det ikke. På skolen torde han ikke rekke op hånden, og hjemme glemte han det. Intet, intet syntes å kunne trenge inn i hans heslige hode.

Helt til han hørte klokken for første gang! Fra da av satt han hver søndag før gudstjenesten på trappen og så på klokkeringingen. Det var et eget lys i øinene hans på disse dager, et smil om hans munn, og når regentinnen kom forbi blev han blodrød som om han hadde smakt av den forbudne frukt.

Genial som vår regentinne var, tok hun en dag etter kirketid gutten for sig og fikk ham under mange vanskeligheter til å forstå at også han skulde få lov til å ringe hvis han en hel uke kunde beholde buksen tørr. Det gikk naturligvis ikke godt til en begynnelse. Men etter ukelange anstrengelser lyktes det endelig regentinnen å bringe gutten så vidt at han blev sig sin trang bevisst i rette tid. Og da han var kommet så langt å rekke op hånden, gjorde han det uavbrudt til stor fornøielse for hele skolen. Regentinnens gode vilje og guttens lengsel etter «kan få ringe» bar endelig seiren hjem. En dag bar han stolt meldeboken: «Kan få ringe». Lese det kunde han ikke, man måtte lese det for ham. «Ja, imorgen kan du få lov å ringe». Gutten blev helt blek, så fikk han hektiske roser i kinnene. Barna fulgte ham over broen til moren, og da hun forstod det, satte hun sig midt i et deigtrau og gråt av glede.

Den følgende dag kom ikke gutten på skolen. Noen av elevene fortalte regentinnen at han om kvelden hadde falt i et fat med kokende vann. Regentinnen blev hentet siden hun var landsbyens eneste «læge». Da hun kom, fant hun store brandsår på benene hans. Hun la mandelolje på dem, så en sarsalve som i uminnelige tider hadde helbredet alle mulige onder i hennes familie. Så viklet hun benene inn i en kilo vatt, og derover noen meter forbindinger. Som hjertestyrkning fikk gutten et par plater nøttesjokolade og så: «Marsj i seng!»

Den lille hadde ladt hele processen gå over sig uten å fortrekke en muskel.

Men da begynte han plutselig å brøle som en okse. Han slo sine foreldre, jamret som en katt, freste mot lærerinnen så moren i sin fortvilelse ropte: «Han er blitt gal!»

«Hvad er i veien med dig? Gjør det så ondt?» trøstet lærerinnen.

«Ring!» hylte gutten.

Det hadde man glemt! Imorgen var det søndag!

«Når du vil ligge ganske stille, skal du få lov å ringe neste søndag,» svarte lærerinnen.

Gutten dreiet foraktelig ryggen til og kastet sjokoladen i veggen.

Krenket gikk regentinnen bort for å fortelle sognepresten om guttens stahet.

Tidlig søndag morgen brøt et uvær løs. I manns minne hadde man ikke oplevd noe lignende. Det regnet ikke; det fosset ned. Fjellene drønnet. Store stener løsnet og rullet nedover. Kveget strøk nelover mot dalen, og den lille beskjedne bekk blev til en veldig flod som oversvømmet landsbyens gater. Bønderne sørget for å få kveget i hus, og blev så stående å stirre ut gjennom de godt tillukkede vinduer.

Det var en lykke at høiet var kommet inn igår. Ti i dette uvær kunde man ikke jage ut en hund engang. «Ikke en hund engang,» sa de franske bønder, som ikke var noe videre dyrevennlige, så man kan derav slutte for et forferdelig uvær det var.

Men i dette vær gikk et menneske med en kjempemessig blå paraply, som han holdt som et skjold foran sig, over broen og steg opover skråningen.

«Han er blitt gal,» sa borgermesteren.

«Kanskje nogen er død,» mente borgermesterens hustru, og gjorde korsets tegn.

«Vi får nok vite hvem det er under messen. Hvem kan det være?»

Alle hadde sett sognepresten, og alle ventet bak vindusrutene på hans tilbakekomst. Etter tre timers venten kommer noe nedover fjellet. Dette noe var høit som et tre og hadde to hoder, det ene over det annet, et grått og et lyst. Den verste del var innhyllt i tepper, kapper og beskyttet av paraplyen, den nederste del var en gjennomvåt sutan. Høit tilværs lyste den lille setergutts strålende ansikt, og på sogneprestens mektige bryst hang begge de forbundne henene hans som to tykke pølser. Slik gikk disse to gjennom begge landsbyer; slik gikk vel også engang Sankt Kristoffer med Jesusbarnet.

Men aldri har La Rochette ringet som da!

Så mektig, så skjønn, så dyp som aldri før! Englene sang med. Det skal lærerinnen ha hørt.

Heller aldri har der vært et så strålende, veltilfreds ansikt som den lille gutts. Han ringte sig inn i paradiset på skulderen av vår kjære «gale» sogneprest.

Et under er også skjedd. Fra denne våte dag av har den lille alltid vært tørr.

Et halvt år senere pusset han endog nesen sin selv.

Helene Haluschka.

„Konkordater i nyere tid”.

Sogneprest Sigurd Normann skriver for tiden i *Luthersk Kirkefidende* om «Konkordater i nyere tid». Som vanlig er hans artikler en blanding av «Dichtung und Wahrheit». I nr. 15 for lørdag den 25. juli d. a. leses bl. a.:

«Romerkirken er våken og på pletten, når det gjelder å utnytte enhver situasjon til fordel for sin propaganda. (I den henseende gir den katolske Kirke altså den lutherske ingenting etter. Red.). Etter verdenskrigen gjenoptok den hurtig og med kraft sine konkordatbestrebelse rundt om i en rekke land.

Det første i denne rekke var *konkordatet med Lettland* av 1922. Av Lettlands henved 2 millioner innbyggere er mere enn de tre fjerdeparter protestanter. De romerske katolikker utgjør mindre enn to tiendedeler av den hele befolkning. Allikevel maktet Rom å sikre sine rettigheter ganske godt i dette overveiende protestantiske land. Samstundes har Romerkirken dog her forstått å gå frem med en viss forsiktighet og — iallfall hvad de rent formelle uttrykk angår (Sognepresten fantaserer selvfølgelig om alle mulige indre forbehold fra Roms side. Red.) — med en viss hensynsfullhet overfor den lettiske stat.

... Konkordatet med Lettland inneholder ikke — som ellers sedvanlig — noe krav på anerkjennelse av *hele* den katolske kirkerett (sic!). Der fastsettes kun en rekke lovbestemmelser på de forskjellige områder. Katolisismen sikres fri utøvelse og alle de juridiske rettigheter som den borgerlige lov tilhjemler juridiske personligheter. Lettland får et katolsk erkebispedømme i Riga, med erkebiskop og to hjelpebisper. Samtlige disse bisper må være av lettisk nasjonalitet (art. 2 og 3). Erkebispedømmet er i kirkelige saker direkte avhengig av paven. Paven utnevner erkebispen, men underretter på forhånd den lettiske regjering om den påtenkte person, for å få beskjed om hvorvidt regjeringen i politisk henseende har noget å innvende mot utnevnelsen (art. 4). Erkebispen avlegger troskapsed for republikkens president (art. 5).

Paven oppretter et domkapitel i Riga (art. 6). *Og regjeringen stiller en katedralkirke i Riga til disposisjon for erkebispedømmet.* (Uthevet av Red.). Likeså de nødvendige bekvemmeligheter for erkebisp og domkapitel (art. 7). Geistligheten utnevnes av erkebispen (art. 8).

..... Hvad Romerkirken i kraft av dette forholdsvis rimelige konkordat (Sognepresten blir her sannelig ual-

mindelig objektiv. Red.) dog har kunnet trumfe igjennom, fikk man kort efter konkordatets opprettelse et levende inntrykk av ved «*kirkerovet i Riga*», *hvorved katolikkene berøvet den evangeliske befolkning den gamle evangeliske Jakobskirke og tok den til kirke for den katolske erkebisp.* (Uthevet av Red.).

Dette kirkerov (påstår Sognepresten) har katolikkene dog hatt liten glede av. I Tyskland fulgte en hel litteratur både om konkordater i almindelighet og om kirkerovet i særdeleshet. Og manges øine er ved denne episode blitt åpnet for de tendenser som i virkeligheten gjør sig gjeldende i Romerkirkens konkordatspolitikk.»

Såvidt den nidkjære men dessverre dårlig underrettede formann i Norges Lutherlag. «St. Olav» er i tidenes løp blitt temmelig tykktudet overfor alle mulige og umulige angrep og dumheter, især fra nogen av kristendommens offisielle representanters side, som i forhold til den kultur de gjør krav på å besitte, burde vite bedre.

Som et helt igjennem katolsk organ kan det dog ikke være helt følelsesløst overfor denne nye lite smigrende etikette som indirekte påtrykkes oss katolikker: «*Kirkerøvere*». Visstnok finnes der i historien også sympatiske røvere, f. eks. røveren på korset, men de hører til de sjeldne undtagelser. I hvert fall betakker vi oss for denne titel, som uten tvil vilde egne sig bedre for de geistlige og fyrstelige «reformatorer» (sic) av det XVI. Herrens århundre.

Sognepresten skriver selv at en av konkordatets bestemmelser er at regjeringen (*Lettlands regjering*, og ikke Lettlands *katolikker*) stiller en katedralkirke i Riga til disposisjon for erkebispedømmet. Når Lettlands regjering, hvis absolutte majoritet selv var protestantisk, stiller en kirke til disposisjon for katolikkene, da kan man vel vanskelig si at katolikkene har *berøvet* den evangeliske befolkning den gamle Jakobskirke!

Det er da vel en stats *regjering* som forvalter *statens gods*, tiltross for de uvedkommendes ramaskrik. Dessuten blev ved denne kirkes overdragelse bare gitt tilbake det som en gang var frarøvet katolikkene, ti den gamle Jakobskirke, opført i året 1211, var en gammel *katolsk* kirke. Mens Letterne selv fant sig i overdragelsen, begynte de tyske protestanter en protestkampanje.

«I Tyskland fulgte en hel litteratur både om konkordater i almindelighet og om kirkerovet i særdeleshet,» skriver Sognepresten. «Skomaker, bli ved din lest», var den lettiske regjerings praktiske svar, og den tok den tyske indignasjon klokkelig ikke så alvorlig. Hvert

land har nok med sig selv å bestille. Jakobskirken var ikke tysk men lettisk.

At katolikkene skulde ha hatt liten glede av denne kirkeoverdragelse (alias «kirkerov») på grunn av protestlitteraturen som fulgte, og at derved manges øine blev åpnet for det forhatte Roms virkelige tendenser, stemmer lite overens med virkeligheten, når man tenker på det nye konkordat som i 1929 er kommet istand mellom det overveiende protestantiske Prøissen og Vatikanet, som viser at fornuftige og upartiske menn ser anderledes og bedre på saken. De tendenser som Rom besyldes for i sin konkordatspolitikk er ikke Roms men Roms motstanderes. For videre opplysninger henviser vi våre lesere til «St. Olav» 1923, side 290 og 393.

At av Lettlands henved 2 millioner innbyggere mere enn tre fjerdeparter skulde være protestanter og mindre enn to tiendedeler katolikker er også litt overdrevent. I en artikkel, skrevet av Lettlands chargé d'affaires i Stockholm i dansk «Illustreret Tidende» for 18. november 1922 (altså i selve konkordatsåret) leser vi at 25 procent av Lettlands innbyggere er katolikker, altså ikke mindre men mere enn to tiendedeler, og i det 32. oplag av «Westermanns Weltatlas» fant vi at 58 procent er protestanter, altså ikke «mere en tre fjerdeparter», men *betydelig mindre*.

Men heller ikke hvad statistikken angår tar vi sogneprest Normann så alvorlig!

VARIA.

Oslo.

Højærværdige Administrator *Irgens* reiser 29. august til Halden. Han vil være tilbake igjen 1. september. Nogen dager senere reiser han nordover for å meddele Fermingens sakrament i menighetene i Nord-Norge og blir ca. 3 uker fraværende fra Oslo.

Fransk visitt i Bergen.

Tidlig om morgenen den 16. august ankret den franske luksusdamper «Cuba» på Bergens red. Ombord befant sig, foruten et utvalgt selskap damer og herrer, en flokk franske studenter samt deres professorer, Chanoine Georges Girard og l'Abbé Jean le Gall og en sogneprest fra Paris, Chanoine Coqueret. Kort

etter skibets ankomst gikk hr. direktør Rosasco ombord og inviterte til høimessen i St. Paul, en invitasjon som blev mottatt med begeistring. I rette tid før høimessen skulde begynne arriverte en lang cortége biler og efter noen minutter var vår vakre kirke fylt til siste plass. Det blev en festlig og stemningsfull gudstjeneste. Ved levitmessens assistertes sognepresten av Chanoine Georges Girard som diakon og rektor Ugen, mens den ærverdige Pariser-sogneprest knelte i presbyteriet. Vårt sangkor sang vakkert og skapte høitid under kirkehvelv. Fra prekestolen tolket sognepresten menighetens glede over å se så mange franske trosfeller samlet med oss til høitid på Marias festdag. Han minnet om St. Ansgar, Nordens første apostel, om Mgr. Bernard og les Pères de la Salette, som de norske katolikker fremdeles har i takknemlig erindring, — takket de franske trosfeller for deres flotte deltagelse i tusenårsfestligheter for St. Ansgar og St. Olav, og opfordret alle til en hjertelig fellesbønn forat Kristi rike mer og mer må utbredes over Norge, over hele verden og folkene må oppleve den sanne fred i troen på den ene sanne Gud: *Pax Christi In Regno Christi*. Det var en egen andakt over forsamlingen, både hos våre egne og våre gjester, og jeg tolker visst alles ønske når jeg sier: Kom snart igjen! *Au revoir l'année prochaine*.

S.

Tromsø.

Et velsignelsesrikt arbeide.

Vi leser i «Tromsø» for 14. august 1931:

Elisabeth-søstrene i Tromsø, St. Elisabeths hospital, deres opofrende virke her kan idag feire 25-års jubileum. — Av praktiske hensyn feires dagen først imorgen.

Det stod dårlig til med hospitalsvesenet heroppe omkring århundredskiftet, og med det stadig voksende befolkningsantall blev det mere og mere vanskelig. Lægene i Tromsø anmodet da den katolske biskop om å skaffe byen et hospital, med søstre som sykepleiersker, og den 14. august 1906 kom det tre Elisabeth-søstre hit fra Breslau og begynte sin virksomhet her. De leiet forhenværende kjemiker Macks gård på hjørnet av Parkgaten (dengang Nedre Skolegate). Man forstod hurtig behovet for et ordentlig hospital, og november

1907 skiftet søstrene hus med enkefru Jensen, Grønnegaten 102. Men også her blev det for trangt, huset var ikke skikket til hospital, og man kjøpte så distriktslæge J. Holmboes gård i Storgaten — det nuværende Sjømannshjem. Her fikk man et tidsmessig hospital med stor søkning, men også denne ramme blev sprengt, og i april 1923 gikk man til opførelse av det flotte, moderne hospital like overfor fylkeshuset.

Elisabeth-søstrene har hatt stor glede av sitt arbeide her. De har alltid hatt god søkning til sitt hospital og de gode søstre har hatt en høi stjerne blandt befolkningen her nord. De har nedlagt et stort og velsignelsesrikt arbeide blandt oss.

Franz Herwig †.

Den katolske litteratur i Tyskland har lidt et stort tap ved den kjente romanforfatter Franz Herwigs død. Til tross for et lengere sykeleie kom meddelelsen om hans død meget overraskende. Ifjor feiret det katolske Tyskland hans 50-årsdag. Han var en av sin tids ypperligste forfattere. Foruten sine essays skrev han i tidsrummet 1904—1930 ikke mindre enn 30 bøker (romaner, noveller, fortellinger).

De verker som skaffet ham den største anerkjennelse i nutidens litteratur var hans Berlin-romaner. I «St. Sebastian von Wedding» (1921) skildrer han en helgenskikkelse i nutidens storbyliv. Den var utgangspunktet for tre andre storbyromaner: «Eingeengten» (1926), «Hoffnung auf Licht» (1928) og «Fluchtversuche».

Herwig var født i Magdeburg. Han døde i Weimar, hvor han i de siste år med hustru og barn hadde bostatt sig.

Vatikanet og Italia.

I den utenlandske presse har der gått meddelelse om en slags overensstemmelse mellom Vatikanet og Italia hvorved den langvarige og pinlige konflikt skulde være bilagt. Denne meddelelse er blitt dementert. Den italienske regjering synes nok å være besjelet av ønsket om å fjerne konflikten. Forslag i den retning må i den siste tid gjentagne ganger være blitt fremsatt av den italienske regjering, men disse forslag gikk alle ut på en konsolidering av den gjennom konflikten ved den fascistiske stat skapte tilstand.

Spania.

Det spanske forfatningsutvalg har fremlagt et utkast til lov om adskillelse av Kirke og Stat. Dette inneholder bl. a. følgende bestemmelser:

Der anerkjennes ingen statsreligion. Alle religiøse kongregasjoner er Statens almindelige lover underkastet. Ikke i noget tilfelle bør de religiøse foreninger og institusjoner økonomisk støttes av staten. Samtlige religiøse ordener oppløses og deres formuer tilfaller Staten.

Folkeundervisningen er Statens opgave. Den er obligatorisk og gratis og skjer på religionsløst grunnlag. — —

Selvfølgelig har samtlige spanske biskoper protestert mot dette utkast. I et felleshyrdebrev henvises på de farer som den nye forfatningsplan truer den katolske Kirke med. De troende opfordres til med alle lovlige midler å ta standpunkt mot disse overgrep, som ikke bare bringer Spanias religiøse liv men også dens sociale og materielle stilling i fare.

I tilslutning til dette er det verd å bemerke hvordan den ikke-katolske presse med få edle undtagelser, overfor slike religionsfiendtlige bestemmelser enten viser en likefrem skadefryd eller iallfall beretter om dem som om det her gjaldt verdens mest naturlige og rettferdige sak. I sin anti-katolske stemning overser de at det ikke er det spanske folk i sin helhet eller majoritet som ønsker slike lover gjennomført, men et yderliggående og hensynsløst parti som ved et korrupt valg-system, med mobbens hjelp, har erobret sig makten, ikke til landets beste, men til dets undergang.

Det er ikke bare hat mot katolisismen som viser sig i disse foreslåtte lover — Gud forhindre at de blir til virkelighet — men hat mot religionen idetheletatt. Det er bolsjevismens og socialismens ateistiske og marxistiske prinsipper som uten hensyn til midlene søkes virkeliggjort.

Mot dem må vi og alle opriktige kristne, uten undtagelse, reise sig til kamp. Vårt blad vilde ikke bære sitt hellige kongenavn med ære hvis det ikke offentlig og freidig erklærte krig mot alle makter som angriper Guds og Guds Kirkes rettigheter.

«St. Olavs» devise er i den henseende ikke: «flecti non frangi», «bøie, ikke brette», men:

«frangi quam flecti», «heller brette enn bøie».